คอลัมน์ เขียนให้คิด: มุมมองกรรมการเรื่อง 'จริยธรรมและเศรษฐกิจ' - ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2559

คณะกรรมการบริษัทถือเป็นจุดสูงสุดขององค์กร เพราะมีหน้าที่โดยตรงที่ต้องวางนโยบายและกำกับดูแลกิจการบริษัทให้เติบโตก้าวหน้าตามเป้าหมาย พร้อมทั้งกำกับดูแลกิจการบริษัทให้เป็นไปตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อให้ได้ความไว้วางใจ หรือ Trust จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำไปสู่การเติบโตที่ยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ การทำหน้าที่ของกรรมการบริษัทจึงสำคัญมาก บริษัทที่คณะกรรมการทำหน้าที่ได้ดี ครบถ้วน ก็จะได้ประโยชน์จากการตัดสินใจที่ดี ช่วยบริษัทให้สามารถก้าวข้ามความไม่แน่นอนและความท้าทายต่างๆ ตรงกันข้าม บริษัทที่คณะกรรมการทำหน้าที่ไม่ดี ปัญหาก็มักจะมีมาก เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม นำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาด ทำให้บริษัทเสียหายและกระทบถึงผู้ถือหุ้น

ปีนี้ต้องยอมรับว่าการทำธุรกิจในประเทศมีความท้าทายมาก ส่วนหนึ่งมาจากความไม่แน่นอนของภาวะเศรษฐกิจ ทั้งจากเศรษฐกิจโลกและข้อจำกัดของเศรษฐกิจไทยที่มีอยู่ กดดันให้เศรษฐกิจปีนี้จะขยายตัวในอัตราที่ต่ำ นอกจากนี้ ก็มีความไม่ชัดเจนของทิศทางการเมืองในประเทศที่เป็นความไม่แน่นอน กระทบการตัดสินใจของนักธุรกิจ โดยเฉพาะการลงทุนของภาคเอกชน

ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำธุรกิจจึงสำคัญมากที่ผู้บริหารและกรรมการต้องเข้าใจปัญหาและข้อจำกัด และต้องพยายามปรับตัวเพื่อให้ธุรกิจของบริษัทสามารถเดินต่อได้ รวมถึงหลีกเลี่ยงพฤติกรรมการทำธุรกิจที่ไม่เหมาะสมต่างๆ เพียงเพื่อต้องการให้เกิดกำไรระยะสั้น แต่สร้างความเสี่ยงให้กับบริษัททั้งในแง่กฎหมายและชื่อเสียง

ในลักษณะนี้ จริยธรรมในการทำธุรกิจจึงเป็นปัจจัยยึดเหนี่ยวสำคัญที่จริยธรรมนั้นต้องอยู่ในกระบวนการตัดสินใจและพฤติกรรมของกรรมการและผู้บริหาร เพื่อสร้างให้เกิดการเติบโตอย่างมีคุณภาพ ลดแรงจูงใจที่จะทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องต่างๆ ที่จะทำลายความไว้วางใจ หรือ Trust ที่บุคคลภายนอกอื่นๆ มีต่อบริษัทดังนั้น ข่าวเกี่ยวกับการทำผิดกฎหมายที่ร้ายแรงเกี่ยวกับทรัพย์สินของกรรมการและผู้บริหารในหลายบริษัทจดทะเบียนที่เกิดขึ้น จนถูกเปรียบเทียบปรับหรือถูกกล่าวโทษโดยคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) จึงชี้ให้เห็นถึงการขาดความสามารถของบริษัทที่เป็นข่าวในการปรับตัวต่อความท้าทายที่มีอยู่ นำไปสู่ความบกพร่องด้านจริยธรรมดังที่เกิดขึ้น และสร้างผลกระทบข้างเคียงต่อส่วนรวม คือ สร้างความวิตกกังวลให้กับนักลงทุนเกี่ยวกับมาตรฐานด้านธรรมาภิบาลของการทำธุรกิจในประเทศไทย

เพื่อให้ทราบความคิดเห็นของกรรมการบริษัทในประเทศในประเด็นเหล่านี้ สถาบันกรรมการบริษัทไทย หรือไอโอดี ได้ทำการสำรวจความเห็นของกรรมการบริษัท ซึ่งสถาบันไอโอดีทำการสำรวจเป็นประจำปีทุกปี โดยปีนี้ประเด็นการสำรวจมุ่งไปที่ความเห็นของกรรมการบริษัทในเรื่องจริยธรรมธุรกิจ เศรษฐกิจ และประเด็นกรรมการที่กรรมการบริษัทจะให้ความสำคัญมาก

ขึ้นในปีนี้ในการทำหน้าที่ โดยสำรวจความเห็นกรรมการบริษัท 416 คน ช่วงระหว่างเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคมที่ผ่านมา วันนี้ก็เลยอยากจะนำผลที่ได้มาแชร์ให้ผู้อ่านทราบ

จริยธรรมธุรกิจเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดี หรือธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์กร และจากกรณีที่มีกรรมการและผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนกระทำความผิดรุนแรงในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน จนได้รับการเปรียบเทียบปรับหรือถูกกล่าวโทษจาก ก.ล.ต. ซึ่งเป็นข่าวมาตั้งแต่ช่วงปลายปีที่แล้ว กรรมการที่ร่วมตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กรรมการขาดจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ ก็คือ การขาดวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญในเรื่องจริยธรรม (ร้อยละ 60) การที่คณะกรรมการบริษัทให้ความสำคัญกับเรื่องกำไรมากกว่าจริยธรรม (ร้อยละ 47)และระบบการควบคุมภายในของบริษัทที่ไม่มีประสิทธิภาพ (ร้อยละ 36) ทำให้ไม่สามารถดูแลหรือป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสมเหล่านี้

ความเห็นดังกล่าวชี้ชัดเจนว่าเป็นความบกพร่องของคณะกรรมการในการทำหน้าที่ในบริษัทที่เกิดปัญหา และจากที่จริยธรรมองค์กรนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทของผู้นำองค์กร ความเห็นของกรรมการบริษัทจึงชี้ว่า คณะกรรมการบริษัทต้องเป็นผู้ผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมด้านจริยธรรมขึ้นในองค์กร ต้องให้ความสำคัญกับการมีจริยธรรมควรคู่ไปกับการทำธุรกิจ และต้องจัดให้มีกลไกในการกำกับดูแลที่เพียงพอ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทางธุรกิจที่ถูกต้องและเหมาะสม และที่สำคัญที่สุดก็คือ คณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูง ต้องเป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างให้พนักงานเห็นในเรื่องการทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ใช่มาทำผิดให้เห็นตัวอย่างเสียเอง ซึ่งถือว่าผิดพลาดมาก

ในแง่บทลงโทษ พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ปี 2535 ได้กำหนดโทษไว้ชัดเจนสำหรับบริษัทหรือบุคคลที่ทำผิดในลักษณะการกระทำอันไม่เป็นธรรม หรือเอาเปรียบผู้ลงทุนในการซื้อขายหลักทรัพย์ เช่น การแพร่ข่าวเท็จ การสร้างราคาหุ้น และการใช้

ข้อมูลภายใน ให้เป็น "ความผิดร้ายแรงที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับเปรียบเทียบไม่เกินสองเท่าของผลประโยชน์ที่บุคคลนั้นๆ ได้รับหรือพึงได้รับ และต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

แต่จากข้อมูลสถิติกรณีการปรับเปรียบเทียบและการกล่าวโทษตามที่ได้เกิดขึ้นจริง ถ้าดูข้อมูลจากเว็บไซต์ของ ก.ล.ต. จะพบว่า กรรมการส่วนใหญ่ที่ทำผิด จะถูกลงโทษเพียงด้วยการเปรียบเทียบปรับ และยังสามารถดำรงตำแหน่งกรรมการอยู่ต่อไปได้ ซึ่งเป็นการลงโทษที่เบามากเทียบกับต่างประเทศ ทำให้มีกรณีที่กรรมการหรือผู้บริหารบางคนกระทำผิดในเรื่องเดียวกันซ้ำซาก ต่างกันเพียงแต่ช่วงเวลา

ในเรื่องนี้ กรรมการส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถาม คือ ร้อยละ 65 เห็นว่าบทลงโทษที่มีอยู่ขณะนี้เบาเกินไป และเห็นว่าผู้กระทำผิดควรต้องได้รับทั้งโทษปรับและจำคุก รวมถึงการตัดสิทธิการเป็นกรรมการบริษัท ซึ่งก็สอดคล้องกับความเห็นของ

สถาบันไอโอดีที่เคยได้นำเสนอไว้ ที่อยากให้บทลงโทษในความผิดที่รุนแรงและขาดจริยธรรมเช่นนี้ เข้มข้นและรุนแรงกว่าที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน เพื่อลดแรงจูงใจไม่ให้ผู้บริหารหรือกรรมการบริษัทกล้าทำผิด คือ ถ้าบทลงโทษไม่เข้มแข็ง มีความผิดเพียงแค่โทษปรับ และยังสามารถทำหน้าที่กรรมการต่อไปได้ กรรมการและผู้บริหารที่จ้องหาประโยชน์ก็จะกล้าทำผิด เพราะบทลงโทษเบา

ในเรื่องนี้สำนักงาน ก.ล.ต.ได้เริ่มให้ข่าวแล้วว่า กำลังพิจารณาประเด็นนี้ว่าจะเพิ่มโทษในความผิดที่รุนแรงนี้ให้มากขึ้นอย่างไร รวมถึงพิจารณาการแบนผู้ที่กระทำผิดไม่ให้เป็นกรรมการอีกต่อไป ซึ่งในมุมมองของสถาบันไอโอดีเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นและควรต้องทำ เพราะจะช่วยสร้างมาตรฐานการกำกับดูแลกิจการและมาตรฐานด้านจริยธรรมของตลาดทุนไทยให้เข้มแข็งต่อไป

สำหรับเศรษฐกิจปีนี้ จากความไม่แน่นอนที่มีอยู่ กรรมการส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 35 มองว่าเศรษฐกิจไทยปีนี้มีแนวโน้มทรงตัวเทียบกับปีที่แล้ว ขณะที่ร้อยละ 33 มองว่าเศรษฐกิจปีนี้จะแย่ลงเล็กน้อยเทียบกับปีที่แล้ว และอีกร้อยละ 22 มองว่าจะดีกว่าปีก่อนเล็กน้อย

ความเห็นที่ค่อนข้างแตกกระจายนี้ เป็นเครื่องยืนยันที่ดีว่า ทิศทางของเศรษฐกิจปีนี้ในมุมมองของภาคธุรกิจ "ไม่มีความชัดเจน" ทำให้กรรมการมองต่างกันมาก ในเรื่องนี้สถาบันไอโอดีวิเคราะห์ว่าภาวะเศรษฐกิจที่ยังไม่เข้มแข็งปีนี้ เป็นผลจากที่อุปสงค์ในประเทศทั้งการบริโภคและการลงทุนยังอ่อนแอ ขณะที่การส่งออกสินค้าและบริการ ยกเว้นการท่องเที่ยว ก็มีแนวโน้มลดลงตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก

นอกจากนี้ ปีนี้เศรษฐกิจไทยยังมีข้อจำกัดด้านอื่นๆ อีก เช่น ปัญหาภัยแล้ง ราคาสินค้าโภคภัณฑ์ โดยเฉพาะราคาสินค้าเกษตรที่ลดต่ำลง ดึงให้รายได้ของภาคเกษตรปีนี้ลดลง ความไม่ชัดเจนด้านการเมืองในประเทศก็กระทบการตัดสินใจลงทุนของภาคเอกชน

โดยรวมกรรมการบริษัทมองว่าปีนี้ปัญหาสำคัญที่จะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจ ก็คือความไม่ชัดเจนของทิศทางของเศรษฐกิจ (ร้อยละ 22) ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง (ร้อยละ 21) และการทุจริตคอร์รัปชัน (ร้อยละ 20) ทั้งสามประเด็นนี้ต้องยอมรับว่าเป็นประเด็นที่สำคัญจริงๆ สำหรับภาคเอกชนปีนี้ทั้งในแง่ของความไม่แน่นอนที่จะกระทบธุรกิจและสร้างต้นทุนที่ไม่จำเป็น คือ คอร์รัปชันให้กับภาคเอกชน จึงเป็นความเห็นที่ควรต้องรับฟัง

ท้ายสุดต่อคำถามว่า กรรมการบริษัทจะให้ความสำคัญกับประเด็นไหนในการทำหน้าที่ในปีนี้ภายใต้ความไม่แน่นอนที่มีอยู่ กรรมการส่วนใหญ่คือร้อยละ 61 ตอบว่า อยากจะให้เวลามากขึ้นกับการพิจารณาในเรื่องยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ธุรกิจของบริษัท ตามด้วยการบริหารความเสี่ยง (ร้อยละ 54) คำตอบนี้แสดงชัดเจนถึงความเข้าใจที่ดีของกรรมการบริษัทเกี่ยวกับความท้าทายที่มีอยู่ รวมถึงสิ่งที่ต้องทำมากขึ้นในการทำธุรกิจท่ามกลางความไม่แน่นอนที่มีอยู่

ผมในฐานะที่ปัจจุบันมาจับในเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดี หรือเรื่องธรรมาภิบาลมากขึ้น ก็รู้สึกพอใจที่กรรมการบริษัทสะท้อนความเห็นในผลการสำรวจปีนี้ได้อย่างชัดเจน และให้ความสำคัญมากกับเรื่องจริยธรรม รู้และเข้าใจในหน้าที่ที่ต้องทำ ที่ต้องผลักดัน รวมถึงต้องการที่จะใช้เวลาของการประชุมคณะกรรมการบริษัทมากขึ้นในเรื่องกลยุทธ์ธุรกิจและการบริหารความเสี่ยง ซึ่งแสดงถึงความระมัดระวังในการทำธุรกิจ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ายินดี.